

Datum

2022-09-20

Vår referens

Filip Roslund

Miljöinspektör

filip.roslund@malmo.se

Remiss från Statens geotekniska institut om Vattenrelaterade bestämmelser och miljömål att grunda övergripande åtgärds mål på MN-2022-6822

Sammanfattning

Statens geotekniska institut (SGI) har tagit fram rapporten ”Vattenrelaterade bestämmelser och miljömål att grunda övergripande åtgärds mål på. Underlag till vägledning om riskbedömning av förorenade sediment”. Rapporten redogör för de juridiska bestämmelser och miljömål som har identifierats och kan användas vid formulering av övergripande åtgärds mål för förorenade sediment, med utgångspunkt från ett önskvärt tillstånd i vattenmiljön. Förorenat sediment utgörs av material, exempelvis partiklar med tennföreningar från båtskrov, som sjunker ner genom vatten och samlas på havs- och sjöbotten. Rapporten kommer utgöra ett av underlagen till en webb-vägledning om riskbedömning av förorenade sediment.

Miljönämnden är positiv till framtagandet av en vägledning för riskbedömning av förorenade sediment. Miljönämnden bedömer att rapporten omfattar de juridiska bestämmelser och miljömål, samt de miljökvalitetsmål och hållbarhetsmål, som är av störst relevans för ämnesområdet.

SGI planerar att ta fram ytterligare fyra underlagsrapporterna till den kommande vägledningen. Miljönämnden vill gärna ta del av dessa och ges möjlighet till yttrande.

Förslag till beslut

1. Miljönämnden svarar på Statens geotekniska instituts remiss enligt miljöförvaltningens förslag till yttrande.
2. Miljönämnden justerar paragrafen omedelbart.

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelsen, daterad 2022-09-20
- Bilaga 1 Missiv – Vattenrelaterade bestämmelser och miljömål att grunda övergripande åtgärds mål på
- Bilaga 2 Remiss – Vattenrelaterade bestämmelser och miljömål att grunda övergripande åtgärds mål på. Underlag till vägledning om riskbedömning av förorenade sedimentområden

Beslutsplanering

Miljönämnden, 2022-09-28

Beslutet skickas till

Statens geotekniska institut-SGI via sgi@sgi.se

Ärendet

Statens geotekniska institut- SGI har översänt rapporten ”Vattenrelaterade bestämmelser och miljömål att grunda övergripande åtgärds mål på. Underlag till vägledning om riskbedömning av förorenade sediment”. Svar önskas senast 31 augusti 2022 men anstånd har begärts så att miljönämndens yttrande skickas efter sammanträdet den 28 september.

Bakgrund

Inom ramen för Regeringsuppdrag om Förorenade Sediment (RUFs) har SGI fått i uppdrag att ta fram en vägledning för riskbedömning av förorenade sediment. Vägledningen är tänkt att användas tillsammans med redan tillgänglig vägledning för förorenade områden, se Naturvårdsverkets webb och Naturvårdsverkets rapporter 4918, 5976, 5977 och 5978. Befintliga rapporter har tonvikt på markfrågor, då erfarenheten är större gällande utredningar och åtgärder av förorenad mark än exempelvis sediment. Eftersom det finns många skillnader mellan mark och sediment är befintlig vägledning inte tillräcklig vid riskbedömning av förorenade sediment. Den planerade vägledningen ska ta vid där befintliga vägledningar, beskrivningar och tillvägagångssätt inte bedöms vara tillräckliga eller tillämpbara för just sediment.

Riskbedömningsvägledningen för förorenade sediment utformas i webb-format och för att den ska kunna vara så kortfattad och precis som möjligt tas underlagsrapporter fram. Sediment är en del av vattenmiljön, som omfattas av ett flertal och delvis andra juridiska ramverk och miljömål än markmiljön. Den remitterade underlagsrapporten fokuserar därför på vilka miljörettsliga bestämmelser och miljö- och hållbarhetsmål som aktualiseras vid framtagande av övergripande åtgärds mål för förorenade sedimentområden, som är så förorenade att de behöver utredas, undersökas och eventuellt också åtgärdas.

I arbetet med vägledningen kommer ytterligare fyra underlagsrapporter tas fram, med fokus på generella principer vid riskbedömning och övergripande åtgärds mål; exponerings- och belastningsanalys respektive effektanalys och riskkaraktärisering.

Rapporten tar i olika avsnitt upp de juridiska bestämmelser som ryms i miljöbalken, förordningar och miljö kvalitetsnormer, de miljö kvalitetsmål samt de hållbarhetsmål som bedöms ha störst relevans för åtgärds mål för förorenade sediment. Till rapporten följer två bilagor avseende juridiska bestämmelser samt miljömål och Agenda 2030. Bilagorna ger mer bakgrund till de lagar, förordningar och miljö kvalitetsnormer respektive miljömål som tas upp i rapporten, och ger förklaringar avseende juridiska hänvisningar

Förvaltningens förslag till yttrande

Miljönämnden vill framföra följande synpunkter som bör beaktas och arbetas in i kommande förslag.

Miljönämnden är positiv till att en vägledning för riskbedömning av förorenade sediment ska tas fram. Förorenade sediment är ett stort problem i Malmös hamnbassäng och den planerade vägledningen är mycket välkommen.

Miljönämnden bedömer att de juridiska bestämmelser och miljömål samt de miljö kvalitetsmål och hållbarhetsmål som tas upp i rapporten är de som är mest relevanta för framtagande av åtgärds mål för förorenade sediment.

Rapporten med tillhörande bilagor är i många delar ganska detaljerad. Då syftet med rapporten är att vara ett underlag till en mer kortfattad vägledning, där man vänder sig till underlaget för en fördjupning, är miljönämndens bedömning att detaljnivån är ändamålsenlig.

Miljönämnden vill som en övergripande kommentar lyfta Havs- och vattenmyndighetens rapport *En hållbar Vattenresursförvaltning (2022:3)*. I rapporten behandlas frågan om vatten som resurs kopplat till samhällsliga utmaningar, en fråga som myndigheten anser ofta hamnar i skymundan bakom de rent ekologiska värdena av en hög vattenkvalitet. Bland annat konstateras i rapporten att tillämpningen av regelverket om vattenförvaltning ofta begränsar samhällets möjligheter att vidta åtgärder som riskerar att försämra statusen i en vattenförekomst men som ändå skulle skapa en samlad positiv nytta genom att förbättra statusen i flera andra (sid 69).

För att illustrera den stora påverkan som beslut i vattenförvaltningen kan få på kommunal planering, och vikten av just förutsägbarhet och korrekt beslutsfattande, kan vattenförekomsten *Malmö hamnområde* nämnas här. Fram till 2016 var *Malmö hamnområde* – enligt Stadens mening korrekt – förklarat som KMV. Detta har legat till grund för Stadens översikts- och detaljplanering samt förberedelser för åtgärder i hamnområdet. Gällande översiktsplan, som antogs den 22 maj 2014, bygger på omfattande avvägningar rörande utvecklingen av staden, inflyttning, näringslivets och hamnens behov, samt lämplig användning av omgivande mark- och vattenområden som i stor utsträckning antingen består av värdefull högproduktiv jordbruksmark eller just vatten. Staden avser bygga tätare och växa inåt så långt som möjligt, men det identifierades även behov av en utökning av hamnområdet, som bedömts möjlig och lämplig utifrån rådande planeringsförutsättningar. Därefter beslutade dock Vattenmyndigheten Södra Östersjön att *Malmö hamnområde* – trots att det bedömts omöjligt att uppnå god status i vattenförekomsten med bibehållen funktion på hamnanläggningen – skulle kategoriseras om som en naturlig vattenförekomst. Som en konsekvens av vattenmyndighetens beslut är både vattnet i hamnområdet och idag *befintliga utfyllnadsområden* i Malmö hamn, vilka utgör *mark som nyttjas i hamnverksamheten*, identifierade som en ytvattenförekomst med naturlig tillkomst (*inte kraftigt modifierad*). Under dessa förutsättningar är status på de hydromorfologiska kvalitetsfaktorerna förstås bedömd som dålig. Ändringen av tillkomstförklaring och statusklassning leder – utan någon förändring av den fysiska miljön i hamnen – till mycket strikta krav vid prövning av förändringar inom vattenförekomsten, vilket äventyrar och fördröjer genomförandet av Stadens planerade utveckling.

För kommuner kan krav på åtgärder i en viss vattenförekomst negativt inverka på kommunens långsiktiga miljöarbete och behov av klimatanpassningsåtgärder. I praktiken innebär den strikta uppdelningen i vattenförekomster med egna miljö kvalitetsnormer att försämringsförbudet kan stoppa nödvändiga åtgärder i en viss vattenförekomst, trots att dessa vore till gagn i det större perspektivet. På motsvarande sätt kan krav på sanering av förorenade sediment i vissa fall få negativa konsekvenser om förbättringen av en vattenförekomst status allvarligt skadar möjligheten att vidta nödvändiga exploateringsåtgärder exempelvis, i syfte att exempelvis skydda

stadens infrastruktur från översvämningar och tillgodose bostadsbehovet med så lågt klimatavtryck som möjligt. Det är därför önskvärt att hänsyn tas till kommuners strategiska och långsiktiga miljö- och klimatarbete och behov av utveckling, så som det kommer till uttryck i exempelvis miljöprogram och översiktsplaner.

Miljönämnden ser gärna att SGI, inom ramen för arbetet med att ta fram det aktuella vägledningmaterialet, lyfter in perspektivet om samhällsintressenas betydelse på det kommunala planet för bedömningen av vilka förorenade sediment som behöver prioriteras.

Frågan knyter an till det problematiska med att ansvaret för fastställande av kvalitetsmål, vidtagande av åtgärder för att uppnå målen och prövningar av åtgärder i vattenområden etc. är uppdelade mellan ett stort antal nationella, regionala och lokala aktörer (sid 58 i rapporten). Det kan därför vara svårt för kommuner att föra fram och få gehör för sina perspektiv under olika processer vars syfte är att uppfylla vattendirektivets krav. Utan en sådan helhetsbild riskerar tillämpningen av regelverket att bli allt för stelbent på bekostnad av en dynamisk och klimatpositiv samhällsutveckling. Frågan är lika aktuell i det nu pågående arbetet enligt RUFSS.

Miljönämnden har sammanfattningsvis inte några synpunkter på förslaget detaljeringsgrad eller urval av relevanta bestämmelser men ser gärna att SGI för ett resonemang om förutsättningarna för att ta hänsyn till kommuners specifika intressen utifrån ovanstående problemställning.

När det gäller de andra fyra planerade underlagsrapporterna till den kommande vägledningen vill miljönämnden gärna ta del av dessa och ges möjlighet till yttrande.

Barnkonventionen

Beaktande av barnkonventionen är inte aktuellt i detta ärende.

Förslaget har utarbetats av Filip Roslund, miljöinspektör.

Samråd har skett med Rasmus Fredriksson, projektledare, miljöstrategiska avdelningen och Erik Molander, stadsjurist, enheten för kansli och juridik.

Ansvariga

Rebecka Persson
Miljödirektör

Ola Gustafsson
Avdelningschef
Avdelningen för miljö- och hälsoskydd